

Campsentelles, 3
1998

CENTRE D'ESTUDIS SANTFOSTENCOS
AMICS DE CABANYES

*Arbres
monumentals
i històrics
de Sant Fost*

FERRAN
PÉREZ I GÓMEZ

Des de l'antigor una de les característiques del paisatge de Sant Fost de Campsentelles ha estat l'abundància d'arbredes i boscos, que han fet de la nostra localitat un lloc atractiu i agradable per a viure-hi. La literatura popular ja es fa ressò d'aquest fet amb el famós adagi «Martorelles, Cabanyes i Sant Fost, tres parròquies dins un bosc» i fins fa no gaires anys l'anomenada Festa de l'Arbre, celebrada per darrer cop el 1991, testimoniava el profund respecte que professaven els santfostencs pels arbres.

En aquest article parlarem dels arbres que han marcat la història del nostre poble. Alguns d'ells ja són només un record, com és el cas del Pi Candler; uns altres, com l'Arbre dels Nassos, porten lligada una bonica llegenda; i finalment n'hi ha, com el roure de Cal Roig, que encara ens impressionen per les seves dimensions. Tots ells, per un motiu o per un altre, mereixen la nostra veneració.

Les alzines de la carretera de Badalona

Encina – *Quercus ilex*

Aquest grup d'alzines d'una alçada considerable s'arreglerna a la vorera de la carretera de Badalona, des de la casa coneguda com Cal Negre fins a la plaça de l'Ajuntament.

L'alzina és un arbre de fulla perenne, és a dir, que no cau quan arriba la tardor.

L'alzina màgica de Mas Lledó

Cal parlar aquí de les alzines de Mas Lledó, petit bosquet situat davant la Font de les Heures. Una d'aquestes alzines estava oberta pel mig, esberlada, i per Sant Joan s'hi practicava un costum antiquíssim: quan un infant estava trencat (això és, herniat) els seus padrins el feien passar per l'esberla d'aquesta alzina amb la intenció de guarir-lo. L'alzina estava emboficada amb un drap⁽¹⁾. Avui dia encara subsisteixen a la Font de les Heures unes quantes alzines força grans,

darrer vestigi d'aquest alzinar tan antic.

L'arbre dels Nassos

Algarrobo loco, árbol del amor, árbol de Judas – *Cercis siliquastrum*.

L'Arbre dels Nassos (també anomenat arbre de Judes o de l'Amor) es caracteritza per les boniques flors vermelloses amb forma de nas que floreixen pel mes d'abril. Tot i que pot arribar a atènyer els 10 metres d'alçada, es tracta més aviat d'un arbust o arbre petit. No abunda gaire a Sant Fost i és, precisament, a La Conreria on en trobem més exemplars. Els més fàcils de veure són al pati d'entrada del Seminari Menor i al camp d'acàcies del mateix Seminari, mentre que a la Font de les Monges n'hi ha un de molt gran.

El nom d'aquest curiós arbre ja ens dóna una pista de la llegenda que hi va relacionada: a l'Edat Mitjana, vers el segle XIII, hi havia a l'edifici de La Conreria un convent de monges, una de les

Arbre dels Nassos en plena floració davant el Seminari Menor de La Converia

quals era molt maca. Un cavaller de les rodalies se'n va enamorar i la va començar a festejar. La monja va demanar al cavaller que la deixés estar i per persuadir-lo d'una manera definitiva, es va tallar el nas amb una daga. Diu la

llegenda que al lloc on va caure el nas hi va créixer aquest arbre, les fulles dels quals tenen forma de nas en recordança d'aquell sacrifici⁽⁹⁾.

Els castanyers de la plaça de la Vila

Castaña – Castanea sativa.

El grup de castanyers que fan rotllana al voltant de la plaça de la Vila van ser plantats arran de la construcció de l'Ajuntament, l'any 1933. Són, indubtablement, un dels elements més característics d'aquest indret tan significatiu per als habitants

de Sant Fost. Fins al 1974, quan encara hi havia les escoles públiques als baixos de la Casa de la Vila, els castanyers donaven ombra a la mainada que jugava a la plaça. Els infants utilitzaven les castanyes per jugar i construir-se

*Festa del patró Sant Faust a vedós del vell lledoner de la Plaça de les Glòries Catalanes.
Setembre de 1997*

tota mena d'estrís, tenint com a únic límit el de la imaginació. Avui dia són les diverses celebracions lúdiques i esportives de la Festa Major que tenen lloc sota les branques d'aquests arbres.

Els cirerers de Mas Lledó

Cerezo – Prunus avium

Actualment desapareguts, aquests cirerers eren força grans. Els van tallar quan es va fer la urbanització de Sant Fost Residencial. Cal anotar que el cirerer és sempre present al mig de les vinyes, que abans tan abundaven al nostre

poble; de fet, les cireres eren un producte molt preuat als mercats de la comarca i de la venda de les quals els pagesos obtenien un ajut per a la seva economia. Avui dia són les cireres de la veïna població de Martorelles les que gaudeixen d'una reputació excel·lent.

El lledoner de la plaça de les Glòries Catalanes

Almez, latonero – Celtis australis.

Aquest majestuós arbre es troba a la plaça de les Glòries Catalanes, davant les ruïnes de l'Església Vella. El seu tronc, que fa uns

4,80 metres de perímetre⁽³⁾, s'ha anat buidant amb el pas del anys i actualment això s'ha convertit en un greu problema, ja que corre perill d'esberlar-se. Afortunadament, s'estan aplicant diverses mesures per evitar el deteriorament de l'arbre més emblemàtic de Sant Fost⁽⁴⁾. Aquest lledoner podria tenir uns quants segles d'antiguitat, ja que hi ha qui creu que quan es construïa una església hi plantaven un lledoner a trenta passes per a marcar els límits de la sagrera parroquial, com és el cas de Sant Fost. L'església romànica de Sant Fost va ser consagrada l'any 1141, la qual cosa ens pot donar una idea de l'edat d'aquest arbre tan venerable. A Santa Maria de Martorelles també hi ha plantat un lledoner a prop de l'església.

Pi de Can Escolà

El pi de Can Escolà

Pino piñonero – *Pinus pinea*.

La peculiaritat d'aquest pi piñonero rau en el seu tronc, llarguíssim i fortament inclinat. Can Escolà és una casa situada tocant al pont del mateix nom, a la carretera de Badalona, a la sortida

del casc antic de Sant Fost. La fotografia més antiga d'aquest pi és de 1920 i ja aleshores tenia unes dimensions semblants a les actuals. Per això podem pensar que es tracta d'un arbre centenari, sens dubte un dels més curiosos i sorprenents del nostre poble.

El Pi Candeler

Pino carrasco – *Pinus halepensis*.

Aquest pi avui dia ja no existeix, però ha deixat la seva petjada en un dels topònims més cèlebres del nostre municipi: el turó del Pi Candeler, de 462 metres, situat al bell mig de la Serralada de les Maleses o de Montalegre. Forma part dels tres pics coneguts com les Corones i des de fa molts anys ha estat un punt de referència per als habitants d'aquesta comarca, tal com demostren diverses cròniques del segle XIX⁽⁵⁾. La citació més antiga data del 1766, quan s'esmenta diversos cops la «serra del Pi Candeler» al cadastre conservat a l'arxiu de Mas Lledó⁽⁶⁾. Sens dubte, el Pi Candeler deuria ser un arbre

d'unes dimensions excepcionals, per la qual cosa podia ser vist des de molts quilòmetres de distància.

Pel que fa a la seva catalogació botànica, és una qüestió apassionant i enigmàtica, ja que el terme «candeler» no pertany a cap espècie concreta de pi. Mn. Salvador Pibernat explica que es diu així perquè «fa candeles, o sigui, el pinyer»⁽⁷⁾; altres estudiosos opinen que potser en realitat no era un pi, sinó un tipus de conífera, és a dir, un avet⁽⁸⁾. No dubtem, però, que ambdues denominacions «pi» i «candeler» tindrien una raó de ser ja que la saviesa popular s'equivoca poc en aquests temes.

El roure de Can Roig

Roble – *Quercus robur*.

Probablement és el roure més gran de Sant Fost, un exemplar magnífic que fa 18 metres de capçada i 2'95 metres de canó⁽⁹⁾. Està situat al costat de Can Roig, al carrer Buxó Baliarda que va cap a l'església parroquial. Enric

El roure de Cal Roig. Febrer de 1998

Garcia-Pey opina que pot tenir més de cinc-cents anys d'edat i no seria gens estrany, si tenim en compte les seves dimensions.

Altres arbredes remarcables

Per acabar aquest article volem anotar que el municipi de Sant Fost compta amb altres arbredes dignes d'ésser destacades; nosaltres només n'esmentarem dues: la pineda de Can Colilla⁽¹⁰⁾, situa-

da a prop de la masia del mateix nom, a l'esquerra del camí que puja al cementiri, i la pineda de Can Calet, que cobreix el nucli antic de torres d'estiueig ubicades a les vores de la carretera de Santa Coloma a La Roca. Ambdues pinedes estan formades per nombrosos exemplars de pins pinyoners (*Pinus pinea*), de gran alçada i amb la capçada en forma de para-sol.

Notes

(1) Aquest costum es practicava també a Mollet del Vallès, segons explica l'any 1896 l'escriptor molletà Vivenç Plantada. Entre aquesta localitat i Parets hi havia un petit bosc de roures que es veia des del tren; durant l'agost de 1896 els passatgers encara van poder veure un roure embolicat amb draps per fer-hi aquest ritual. Plantada especifica que calia fer passar el nen per l'esberla just quan tocaven les dotze de la nit del dia de Sant Joan (E. Pérez, *Obres completes de Vivenç Plantada*, volum I, p. 163, crònica de l'11 d'agost de 1896; CEM, Mollet del Vallès, 1997).

(2) Xavier i Ferran Pérez, *Sant Fost, història d'un poble*, Ajuntament de Sant Fost, Sant Fost, 1990, p. 57.

(3) Enric García-Pey, *Sant Fost, els noms tradicionals*, Centre d'Estudis Santfostencs, Sant Fost, 1997, p. 99.

(4) Pel juny de 1998 l'Ajuntament de Sant Fost va enviar un jardiner que va plantar un pal de fusta dins el tronc i va netejar els voltants del lledoner. Amb aquesta mesura es pre-

tén que l'arbre pugui agafar més força i sobreviure.

(5) Xavier Pérez, «Toponímia tradicional de Sant Fost de Campsentelles» dins *Campsentelles I*, Sant Fost, Centre d'Estudis Santfostencs, 1995, p. 30-31.

(6) Xavier Pérez, «Noves aportacions a la toponímia de Sant Fost» dins *Butlletí de la Societat Onomàstica*, p.61, LXVI.

(7) Mn. Salvador Pibernat, *Notes històriques del Vallès. Parròquia de Cabanyes*, Badalona, 1936, p. 81.

(8) Xavier Pérez, «Noves aportacions a la toponímia de Sant Fost» dins *Butlletí de la Societat Onomàstica*, setembre de 1996, p.61.

(9) Enric García-Pey, *Sant Fost, els noms tradicionals*, Centre d'Estudis Santfostencs, Sant Fost, 1997, p. 126.

(10) D'aquesta pineda parlo en el meu article «Viaatge literari al Sant Fost tradicional», aparegut a *Campsentelles I*. Sant Fost, Centre d'Estudis Santfostencs, 1995, p. 61-62.